

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม

จัดทำโดยองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว

ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม

คำนำ

ครุภูมิปัญญาไทยหรือที่ยกย่องกันว่าปราชญ์ชาวบ้าน มีความหลากหลายตามความถนัด และการปฏิบัติของแต่ละคน ซึ่งมีองค์ความรู้ที่มีการหล่อหลอม ซึมซับ บ่มเพาะ ค้นคว้า ทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ เพื่อทดสอบความถูกต้องแล้วคิดสรรกลั่นกรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิตแก่แผ่นดิน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบสานทั้งที่เป็นมรดกและทั้งที่เป็นสมบัติทางปัญญา การสืบสาน การถ่ายทอดผ่านรูปแบบต่างๆ ดังนั้นประสบการณ์ความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของครุภูมิปัญญาไทยแต่ละท่านล้วนเป็นขุนทรัพย์ทางปัญญาที่สำคัญของแผ่นดิน องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว ได้เล็งเห็นความสำคัญของปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2567 เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีความรู้ ความสามารถ และได้เผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มาตรา 67 บัญญัติให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลในสังคมชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาและนำภูมิปัญญา มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จจากการสั่งสมประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ เชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญาของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ฝนความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิด โดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา การพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

1. ด้านเกษตรกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลั่นกรอง/การแปรรูป/การประมง/การป่าไม้ ที่ผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิค การเกษตร กับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้าน การผลิต และการ รู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

2. ด้านหัตถกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

3. ด้านอุตสาหกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/ตู้), การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

4. ด้านการแพทย์แผนไทย หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอดำแยชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

5. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน, การจัดการป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน เป็นต้น

6. ด้านศิลปกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา วรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณการฟื้นฟูการเรียนรู้การสอน ภาษาถิ่นของท้องถิ่น เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือ, ตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น, นวนิยาย, นิทาน, บทเพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

8. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณีบุญประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

9. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาให้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับ ความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย ฯลฯ

★ แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว ★

🌱 ด้านเกษตรกรรม 🌱

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การทำเกษตรอินทรีย์	นายประดับ ประทุมแก้ว	ม.1 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
2	การปลูกพืชปลอดสาร	นางพองศรี ชวีญจิตร	ม.11 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

👐 ด้านหัตถกรรม 👐

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การปักดอกไม้ด้วยธันบัตร	นางพิณศรี เลี้ยงอำนวย	ม.11 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
3	การจัดดอกไม้	นายวิทวัส ใจพันธ์	ม.5 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

🌿 ด้านการแพทย์ไทย 🌿

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การทำลูกประคบสมุนไพร	นางนวลจันทร์ ยืนยงค์	ม.14 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
2	การแพทย์แผนไทย	นางสาวพินทิพย์ แก้วนาน	ม.14 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
3	ยาตมสมุนไพร	นางสาวกรวรรณ อนุศาสน์	55 ม. 14 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

🌍 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 🌍

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ จากขยะ	นายประดับ ประทุมแก้ว	ม.1 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

🏺 ด้านศิลปกรรม 🏺

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การแสดงศิลปวัฒนธรรม ลาวครั่ง	นายสมพงษ์ ทองเงิน	ม.12 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
2	หมอบำบัด	นางสาวกชกร ลีสอน	ม.12 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

🏺 ด้านศาสนา และประเพณี 🏺

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสานิตย์ หนูบางโก	ม.6 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
2	ประเพณีทำบุญกลางบ้าน	นายสมพงษ์ ทองเงิน	ม.12 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
3	ประเพณีแห่ธงสงกรานต์	นายสมพงษ์ ทองเงิน	ม.12 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

๑๐๑ ด้านอาหาร ๑๐๑

ลำดับ	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การทำข้าวต้มมัด	นางอำพร เอกเฝ้าพันธ์	ม.11 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
2	การทำขนมจีนน้ำยา	นางมาลี สุขเกษม	ม.3 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
3	การทำพริกแกง	นางวิศรดา เปี้ยหลิม	ม.13 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140
4	วุ้นแฟนซี	นางสาวกรรวรรณ อนุศาสน์	55 ม. 14 ต.วังน้ำเขียว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

